

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag den 7. november 1956 kl. 10.

Som formann fungerte komiteens viseformann, Sundt.

Til stede var: Bøyum, R. Carlsen, Hambro, Ranveig Frantzen (for Langhelle), Gunnar Alf Larsen (for Finn Moe), Selvik, Sundt, Harald Torp, Vatnaland, Johan Wiik, Isachsen (for Wikborg), Oscar Torp, Kjøs, Borgen, Hegna, Røiseland, Smitt Ingebretsen og Strøm.

Videre møtte som forsterkning fra fiskerikomiteen under behandlingen av saken om delingslinjen i Varangerfjorden: Nybø, Stavrand og Storeide.

Av Regjeringens medlemmer var til stede utenriksminister Lange.

Etter anmodning av utenriksministeren ble dessuten følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Statssekretær Bryn og byråsjefene Heiberg, Seyersted og Hancke, alle fra Utenriksdepartementet.

Formannen: Det kartet vi skal behandle i dag inneholder to saker, nemlig *den kommende generalforsamling i FN* og spørsmålet om forhandlinger med *Sovjet-Samveldet om fastsettelse av delelinje i Varangerfjorden*. Av hensyn til den forsterkning som er fremmøtt, er utenriksministeren og jeg er blitt enige om at vi begynner med den siste sak.

Jeg vil gjerne med en gang gjøre oppmerksom på at utenriksministeren har tatt det forbehold at det kan tenkes at han når forhandlingene skrider frem, må be om en kort pause, og at man så fortsetter etterpå.

Utenriksminister Lange: I 1947 ble grensen mellom Norge og Sovjet-Samveldet fastsatt fra Treriksrøysa på Krokfjellet til grensemerke 415, som er en bøye like utenfor munningen av Grense Jakobselv.

Den sovjetiske delegasjon i den blandede norsk-sovjetiske grensekommisjon tok også opp spørsmålet om å trekke opp delelinjen mellom norsk og sovjetisk sjøterritorium. Russerne foreslo at delelinjen først skulle gå 10 nautiske mil rett nordover fra bøyen. Denne linjen ville komme til å ligge innenfor den norske grunnlinjen. Så skulle grensen fortsette med en endret retning – altså etter en knekk – på 54° til den skjærer en linje fra Kibergnes til Kapp Njemetski, d.v.s. ikke så langt fra midten på denne linjen.

Jeg vil be byråsjef Heiberg slå opp et kart og vise disse linjene, så man kan følge med der.

Alt farvann innenfor denne linje skulle bli norsk eller sovjetisk – altså innenfor linjen Kibergnes – Kapp Njemetski.

Fra norsk side fant man ikke å kunne godta dette, men fremsatte et motforslag. Dette motforslag fra 1947 går ut på at det velges en linje som halverer vinkelen mellom den norske grunnlinje fra grensemerke nr. 415 til Kibergnes, og en linje fra grensemerke 415 til Kapp Njemetski. Denne linjen, altså den norske, vil skjære linjen Kibergnes – Kapp Njemetski noe lenger øst enn den russerne foreslo.

Det norske forslag forutsatte at partene ved denne ordning ikke skulle få en større del av området på sin side av delelinjen enn det som følger av hver parts alminnelige bestemmelser om sjøterritoriets bredde. Resten skulle være åpent hav hvor alle kan ferdes fritt. Jeg vil her innskyte at praktisk talt alt dette åpne hav vil falle på den norske siden av delelinjen så lenge man regner en norsk 4-milsgrense og en sovjetisk 12-milsgrense.

Av forskjellige grunner ble de to forslag ikke drøftet i 1947. Den vesentligste grunn var vel at den norske delegasjon ikke hadde noe mandat til å forhandle om delelinjen, og at det norske motforslag derfor ble fremsatt temmelig sent under grenseoppgangen.

24. august i år tok ambassaden i Moskva spørsmålet om delelinjen opp med det sovjetiske utenriksministerium og meddelte at den norske regjering er interessert i å oppta forhandlinger med sikte på å få fastslått ved en overenskomst hvor delelinjen mellom de to lands sjøterritorier går. Det ble anført som foranledning til denne henvendelse at de sovjetiske myndigheter i år hadde oppbrakt en rekke norske fiskefartøyer, hvorav flere i et område som den norske regjering anser for å være norsk sjøområde. Samtidig ble det foreslått at begge parter avholder seg fra å bortvise eller oppbringe fartøyer som oppholder seg på omstridt område så lenge delelinjen ikke er fastsatt. Vi har ennå ikke fått noen offisiell reaksjon fra sovjetisk side på disse forslag, men det synes som om russerne er innstillet på å forhandle om delelinjen på denne siden av jul.

Skal man på bakgrunn av det som skjedde i 1947 forsøke å forestille seg hvilket resultat forhandlingene kan tenkes å føre til, synes det å være små muligheter for å få det norske forslag godkjent. På den andre siden er det mulighet for at russerne er villige til et kompromiss. Det synes bl.a. å fremgå av en samtale statsråd Lysø hadde i mai i år med den sovjetiske fiskeriindustriminister Isjkov.

Uansett hvor delelinjen etter de foreliggende alternativer blir trukket, vil fiskebanker som norske fiskere tidligere har fisket på, bli liggende på sovjetisk side. Det har derfor vært reist spørsmål – og særlig sterkt har det vært reist lokalt – om det ikke bør gjøres et forsøk på å få forhandlinger også om fisket ved Varangerfjorden. Det har vært foretatt undersøkelser som fremdeles pågår, for å få mer detaljerte opplysninger om våre nåværende og tidligere fiskeriinteresser i dette avsnitt.

Det har under de forberedende overveielser vært stillet opp følgende alternativer for forhandlinger:

1. Avtale om en delelinje som eneste forhandlingsmål.
2. Avtale om delelinjen som prinsipalt og avtale om «felles fiskeområde» som subsidiært forhandlingsmål – altså en modus vivendi, hvor man ikke bortviser hverandres fiskefartøyer. Dette område som skulle være felles fiskeområde, måtte antagelig begrenses til det omtvistede område.
3. En avtale om «felles fiskeområde» som eneste forhandlingsmål, uten noen avtale om delelinje. – Da kunne det tenkes at man kunne få lagt inn et større område, f.eks. hele området mellom den norske og den sovjetiske grunnlinje.

4. Avtale om delelinje *samt* en avtale om «felles fiskeområde» etter mønster av den vi har for rekefisket i Ytre Oslofjord. Også da kunne en få lagt inn et større område.

Regjeringen er etter å ha behandlet saken, kommet til at det først og fremst bør søkes oppnådd enighet om hvor delelinjen mellom de to lands sjøterritorier skal gå. Dette spørsmålet har vært forelagt blant annet for Sjøgrenseutvalget, som behandlet det i et møte 17. september i år. Utvalget anbefaler at en norsk forhandlingsdelegasjon i all fall i første omgang ikke får fullmakt til å akseptere noe annet enn en *rett* delelinje. Delegasjonen bør fastholde den linje som ble foreslått i 1947, og som jeg vil be byråsjef Heiberg vise på kartet.

Det er altså det prinsipale norske standpunkt etter Regjeringens og Sjøgrenseutvalgets forslag. Subsidiært tilrår utvalget at delegasjonen kan gå med på en rett linje fra Grense Jakobselv til midtpunktet på linjen Kibergnes – Kapp Njemetski, en linje som ligger noe lenger mot nordvest enn halveringslinjen. Grunnen til at utvalget insisterer på at det skal være en rett linje, er blant annet at det er vanskeligere for fiskerne å kunne holde seg klar av en buet enn av en rett delelinje, og dessuten følger den rette linjen praktisk talt 200-meterkoten langs en viktig fiskebanke, Hennøygrunnen, og det gjør også navigeringen lettere.

I Sjøgrenseutvalget var det videre enighet om at man prinsipalt tok sikte på forhandlinger om en delelinje, men at man under forhandlingene også skulle peke på muligheten av en avtale om felles fiskehav enten som en *modus vivendi* hvis man ikke oppnår enighet om en delelinje, eller som et supplement til en avtale om delelinjen.

Der vil jeg med en gang si at Regjeringen ved sin behandling av saken kom til at man i første omgang bare skulle gi den norske forhandlingsdelegasjon mandat til å forhandle om delelinjen, og først når man ser om man der kommer til noe resultat og hvilket resultat man i tilfelle kommer til, bør man i annen omgang overveie å ta opp spørsmålet om en *modus vivendi* for et felles fiskeområde.

Det kan under forhandlingene om delelinjen bli vanskelig å unngå å anerkjenne mer eller mindre uttrykkelig den sovjetiske 12-milsgrensen i Nordishavet, og det samme problemet vil en stå overfor under de forhandlinger som en nå overveier å gå til om selfangsten i Østisen og som jeg, hvis tiden tillater det, også gjerne ville si litt om etter denne saken.

Under møtet i Sjøgrenseutvalget 17. september ble det gitt uttrykk for at det av flere grunner ville være hensiktsmessig å anerkjenne den sovjetiske 12-milsgrensen mens en slik innrømmelse fremdeles har noen forhandlingsverdi. Sjøgrenseutvalget har her forutsatt at vi aldri kan komme denne 12-milsgrensen til livs, og at det kan bli aktuelt også for Norge å utvide sjøterritoriet til en 12-milsgrense i samsvar med den utvikling som synes å være i gang på det internasjonale plan. Jeg viser der til innstillingen nå fra FN's Folkerettskommisjon om sjøterritoriets bredde. Men vi bør i all fall ikke i første omgang anerkjenne 12-milsgrensen, vi bør beholde det som et forhandlingskort.

Som nevnt er Utenriksdepartementet og Regjeringen enige med Sjøgrenseutvalget i at forhandlingsdelegasjonen bør prøve å få russerne med på å

godta den delelinjen som fra norsk side ble foreslått i 1947. Det er en naturlig linje, for såvidt som den er midtlinjen mellom to grunnlinjer. Det synes imidlertid å være på det rene at russerne selv ikke hevder en så lang grunnlinje som fra Grense Jakobselvs munning og til Kapp Njemetski. Derfor er det grunn til å anta at de heller ikke vil godta den norske grunnlinjen som utgangspunkt for beregningen av en delelinje. Et slikt standpunkt vil være fordelaktig for russerne, som antas å ville bygge på at delelinjen skal følge midtlinjen regnet fra de to lands kyster. Som et kompromiss bør delegasjonen kunne gå med på at delelinjen skal gå fra grensemerke 415 ved Grense Jakobselvs munning gjennom midtpunktet på en linje mellom Kibergnes og Kapp Njemetski. Det skulle da være det kompromiss som vår delegasjon skulle ha adgang til å gå med på, hvis den sovjetiske delegasjon var villig til å gå med på det. Nå er det ikke på noen måte sikkert at russerne vil gå med på et slikt kompromiss, og hvis det skulle bli resultatet, finner vi i Regjeringen at forhandlingene bør avbrytes for at man kan overveie den videre taktikk – enten spørsmålet om delelinjen da skal tas opp igjen, eller om man søke fornyet forhandlingskontakt hvor man også bringer inn spørsmålet om et felles fiskeområde som vil sikre mulighet for norske fiskere særlig til å fiske på Hennøygrunnen, som er det som har den største fiskerimessige interesse i denne sammenheng.

Det er kort fortalt det som er Regjeringens standpunkt i denne saken. Jeg har en rekke videre overveielser frem og tilbake om spørsmålet, men jeg vet ikke om vi kanskje kan stanse her i første omgang og få høre reaksjonen på dette forhandlingsopplegg.

Formannen: Hvor der er tale om en aksept av 12-milsgrensen, gjelder det da grensen i relasjon til selfangsten, men ikke her?

Utenriksminister Lange: Russerne hevder konsekvent en 12-milsgrense langs alle sine kyster, og hvis vi tar opp forhandlinger – hva Selfangstrådet nå meget sterkt tilrår – om selfangsten i Kvitsjøen, vil spørsmålet om å anerkjenne 12-milsgrensen melde seg der. Dessuten vil spørsmålet om å anerkjenne 12-milsgrensen også melde seg her, fordi at i det øyeblikk man trekker opp en delelinje, må norske fangstskuter vite hva som er sovjetisk område, hvor langt ut langs den delelinjen det sovjetiske område går. Det kan selvfølgelig tenkes at man kan unngå det bare ved å si at vi anerkjenner den ikke, men at man i praksis holder seg vekk fordi det er for dyrt å komme innenfor. Men det kunne tenkes at en formell anerkjennelse av 12-milsgrensen ville bli oppfattet som såpass meget av en vinning fra sovjetisk side at det kunne bringe dem til å akseptere et for oss brukbart kompromiss.

Oscar Torp: Jeg vil få stille et spørsmål om noe som jeg kanskje burde vite på forhånd: Hvem er det som sitter i Sjøgrenseutvalget? Det har jo litt betydning hvem som sitter der.

Byråsjef Seyersted: Det er ekspedisjonssjef Stabell i Utenriksdepartementet som er formann, og videre er det fra Utenriksdepartementet byråsjef Heiberg og jeg. Så er det ekspedisjonssjef Stabel i Justisdepartementet, ekspedisjonssjef Sellæg i Fiskeridepartementet, kontorsjef Lund i Fiskeridirektoratet og kommandørkaptein Coucheron-Aamodt i Marinens Overkommando.

Hambro: Jeg forstår meget godt hva der anføres av dette utvalg om 12-milsgrensen, men jeg vil bestemt advare mot at man formelt anerkjenner noen 12-milsgrense. Det vil kunne skade oss i forhold til andre makter, og man bør jo overveie hvorledes dette vil stille seg på andre kyster rundt om. Man må der kunne henvise til at spørsmålet eventuelt står foran en internasjonal løsning. Spørsmålet om felles fiskeområder der hvor sjøgrensene støter sammen, vil jo måtte løses internasjonalt. Vi har de samme spørsmål både i Østersjøen og i mange andre farvann. Men hvis vi uten videre anerkjenner de jure den russiske 12-milsgrense, er vi bundet på alle kanter, og vi er også bundet når det gjelder de internasjonale forhandlinger, så jeg synes at man der burde skyve ut en avgjørelse.

Jeg er enig i at man i tilfelle avbryter forhandlingene, men det ville være en stor vinning om man kunne nå frem til et resultat selv om det ble kompromissartet, og jeg har ingen betenkelighet ved at man eventuelt går med på å etablere et felles fiskeområde, for det er jo en løsning som vil tvinge seg frem overalt hvor grenser støter sammen på den måte. Men vi har så meget mere grunn til å skyve ut spørsmålet, som vi er interessert i alle de internasjonale forhandlinger både om beskyttelse av banker og om grensene i og for seg etc.

Vatnaland: Eg er mykje samd med hr. Hambro i det han nå uttala, men når her er spørsmål om ei formell godkjenning av den russiske 12-milsgrensa, så vidt eg skjønna utanriksministeren og har skjønna han før, så er den lina som Noreg er tenkt å stå på ei midtline mellom den norske og den russiske grunnlina. Men ligg det ikkje ei indirekte godkjenning av den russiske 12-milsgrensa i at ein her er viljug til å gå med på ei midtline mellom deira grunnline, basert på 12 mil og vår basert på 4 mil?

Utenriksminister Lange: Grunnlinjen er uavhengig av sjøterritoriets bredde. Grunnlinjen går langs kystene, og så beregnes sjøterritoriets bredde for de forskjellige land i et forskjellig antall mil ut ifra grunnlinjen. Så i det at man legger en grunnlinje til grunn for en delelinje, ligger det ingen anerkjennelse av bredden av sjøterritoriet overhodet. Men jeg vil gjerne tilføye at denne grunnlinjen på russisk side er en grunnlinje som vi har trukket, og vi vet ikke om russerne selv opererer med den grunnlinjen.

Hambro: Tør jeg spørre hvor lang den er?

Byråsjef Seyersted: Et par og tyve mil tror jeg.

Hambro: Ja, vi kan ingenlunde protestere mot den grunnlinjes lengde. Vi har jo grunnlinjer som er adskillig lengre.

Utenriksminister Lange: Fra vårt synspunkt er det ingen betenkelighet ved å operere med den grunnlinjen, men vi vet ikke om Sovjet-Samveldet i sin egen sjøgrensepolitikk opererer med så lange grunnlinjer, og det kan tenkes at vi møter den innvendig at de sier at nå opererer dere med en fiktiv linje, for vi bruker ikke den linjen – og at vi i stedet da kan tvinges til å falle tilbake på delelinjen, altså til midtpunktet mellom Kapp Njemetski og Kibergnes, den kompromisslinjen som vi mener at den norske delegasjon bør ha anledning til å godta.

Formannen: Så vidt jeg forstår tar da komiteen til etterretning utredningen med de retningslinjer utenriksministeren har anført, og med de tilføyelser hr. Hambro har gjort.

Utenriksminister Lange: Får jeg da bare lov å føye til en kort bemerkning. Hvis situasjonen blir den at vi må avbryte uten at der er nådd enighet om noen delelinje, tror jeg det vil være riktig at vi i samsvar med det vi allerede foreslo for sovjetregjeringen i august måned, før avbrytelsen gjør et forsøk på å få en helt midlertidig ordning, nemlig den at begge parter avholder seg fra å bortvise eller oppbringe fartøyer som befinner seg i det område det er strid om. Det er et forslag vi alt har gjort og som vi ikke har fått noen reaksjon på, men som vi da kan falle tilbake på som en midlertidig ordning mens vi overveier om vi skal ta opp forhandling om et felles fiskeområde.

Formannen: Jeg regner med at ingen i komiteen vil ha noe imot det.

Hambro: Nei, jeg er enig i det. Jeg ville si at vi må jo prøve å finne en modus vivendi. Hvis russerne aksepterer det som der er nevnt, kan vi ingen innvendig ha mot det. Der kan jo også tenkes andre modaliteter som man eventuelt får komme tilbake til, så man unngår stadig friksjon i dette område.

Utenriksminister Lange: Jeg forutsetter at hvis situasjonen blir den at vi ikke kommer noen vei med delelinjene og derfor må avbryte forhandlingene, må det bli gjenstand for ny overveielse sammen med denne komite hvordan vi i tilfelle skal gripe an spørsmålet om et felles fiskeområde. Det har jo mange sider.

Formannen: Da får jeg på dette punkt takke utenriksministeren.

Vi går da over til den neste sak – *spørsmålet om forhandlinger med Sovjet-Samveldet om konsesjonskontrakten vedrørende Kvitsjøen.*

Utenriksminister Lange: Jeg vil først minne om at i tilknytning til den norsk-sovjetiske handels- og sjøfartstraktat av 15. desember 1925 ble det den 26.

april 1926 avsluttet en kontrakt som ga norske selfangere konsesjon på fangst på sovjetisk område. Denne konsesjonskontrakt ble inngått som en privatrettslig avtale mellom Sovjet-Samveldets regjering og Ålesund Rederiforenings selfangergruppe. Dette ble gjort bl.a. fordi man var redd for at man under forhandlinger om en slik avtale faktisk kunne bli nødt til å gå til anerkjennelse fra norsk side av det sovjetiske krav på 12-milsgrense for sitt sjøterritorium. Kontrakten – som er kjent som Kvitsjøkonsesjonen – står ved lag så lenge handels- og sjøfartstraktaten gjelder og omfatter fangst i sovjetisk territorialfarvann langs landets kyster i Barentshavet, herunder hele vestkysten av Novaja Zemlja, og i Kvitsjøen inntil en linje mellom Orlovski fyr og Kapp Kanusjin. Det er i første rekke adgangen til fangst i Kvitsjøen som er av interesse for våre fangstfolk.

I kontrakten av 1926 er det fastsatt maksimalgrense for de deltakende norske skuters samlede tonnasje, og fangsttiden er begrenset til 1. mars – 15. juni. Det er videre bestemt at det skal betales en konsesjonsavgift. På sin side har den sovjetiske regjering forpliktet seg til å utstyre de deltakende fartøyer med leidebrev.

I kontrakten ble det videre avtalt å nedsette en blandet norsk-sovjetisk ekspertkommisjon, hvis mandat skulle være å overveie spørsmålet om forholdsregler nødvendige til bevarelse av selbestanden. Denne kommisjon trådte straks i virksomhet, og de norske og sovjetiske medlemmer holdt hverandre underrettet om vitenskapelige undersøkelser og om utbyttet av selfangsten. Etter fire år – i 1930 – avbrøt imidlertid russerne samarbeidet, og det har senere ikke vært mulig for de norske medlemmer av kommisjonen å komme i kontakt med sine sovjetiske kolleger.

Før krigen, altså frem til 1940, fikk de norske fangstfolk tilfredsstillende betingelser for sin konsesjonsfangst. I årene etter krigen har det imidlertid ikke blitt utstedt leidebrev til de norske fangstfartøyer, trass i at det hvert år er blitt søkt om det i samsvar med kontrakten. I de første årene ble avslagene begrunnet fra sovjetisk side med minefaren i Kvitsjøen. Men med note av 6. februar 1951, hvor sovjetregjeringen avsto søknad om leidebrev for det året, foreslo Sovjet-Samveldet forhandlinger om konsesjonskontrakten. I den noten hvor dette ble gjort, ble det uttalt følgende:

«I anledning av henvisningen i nevnte note til den Kontrakt som ble sluttet i 1926 mellom den sovjetiske regjering og Ålesund Rederiforening, finner Ministeriet å burde bemerke at omhandlede kontrakt, som ble sluttet for 24 år siden, er tydelig blitt for gammel og svarer ikke lenger til nutidens forhold, rent bortsett fra at den ikke tar tilstrekkelig hensyn til gjensidighetsprinsippet.

Under henvisning hertil antar Ministeriet at man nu bør ta opp spørsmålet om en endring av kontrakten og fastsette et tidspunkt for forhandlingene derom.»

Senere er det fra sovjetisk hold henvist til denne noten hver gang det er blitt søkt om leidebrev.

Fra norsk side har vi flere ganger prøvd å få greie på hva russerne mener med «gjensidighetsprinsippet» i denne sammenheng, men noe klart svar har vi ikke fått.

Det er blitt gitt til kjenne at slike spørsmål berører sakens realitet og derfor først kan tas opp under forhandlingene.

I Utenriksdepartementet har vi hittil vært av den oppfatning – og det har også Regjeringen sluttet seg til – at det ville være hensiktsløst å akseptere det sovjetiske forslag om forhandlinger. Det synes fremdeles meget tvilsomt om man gjennom forhandlinger kan få russerne til å overholde sine forpliktelser etter kontrakten. Men vi er allikevel begynt å helle til den oppfatning at vi for tiden vil kunne forhandle under relativt gunstige omstendigheter, og jeg tror ikke at det er noe å vinne ved å utsette saken. – Jeg føyer til at dette er konsipert for noen uker siden.

Hvis vi skulle beslutte oss til å gå til forhandlinger med russerne – som Regjeringen mener vi bør gjøre et forsøk på – må vi være klar over at konsesjonskontrakten vanskelig kan drøftes uten at også andre spørsmål melder seg. Norske og sovjetiske fiske- og fangstinteresser i de nordlige farvann møtes og krysses på en rekke områder. Når det gjelder fiskeriene, vil jeg nevne det sovjetiske ønske om å kunne bruke norsk territorialfarvann ved Jan Mayen til omlasting m.m., det norske ønske om å kunne drive det tradisjonelle fiske på grunner i Varangerfjorden som russerne hevder er sovjetisk sjøterritorium – her har vi altså spørsmålet om felles fiskeområde – spørsmålet om maskevidde og minstemål for fisk og spørsmålet om vitenskapelig samarbeid mellom de to land. Og når det gjelder selfangsten, må man se fangsten på de forskjellige fangstområder under ett. Den russiske deltaking i fangsten i Vesterisen i de siste sesonger er egnet til å skape adskillig bekymring for våre fangstfolk.

Hambro: Hvor er det russerne driver den fangst?

Utenriksminister Lange: Det er i hele Vesteris-området, så vidt jeg vet.

Hambro: Ja, men på hvilken del av territoriet?

Utenriksminister Lange: Det er ikke noe spørsmål om norsk territorium. Det er Vesteris-området. De har drevet prøvefangst på forskjellige steder.

Hambro: Utenfor Grønlands kyster?

Utenriksminister Lange: Ja, og første gang i år i så stort omfang at det for alvor begynte å vekke uro, slik at vi tok initiativet til en avtale om begrensning av fangsttiden.

Formannen: Hvor langt regner man at Vesterisen strekker seg?

Utenriksminister Lange: Vesterisen strekker seg vel fra der hvor den går inn mot Grønlands kyst og helt over til Svalbard.

19. oktober i år ble spørsmålet om forhandlinger med Sovjet-Samveldet drøftet på et møte mellom representanter for Utenriksdepartementet,

fiskerimyndighetene, Selfangstkommisjonen og de interesserte nærings- og fagorganisasjoner.

Fiskeridirektøren fremholdt på dette møtet at uansett Kvitsjøkonsesjonens fremtid er det av hensyn til selfangstnæringens fortsatte trivsel nødvendig å komme frem til en avtale om fangstreguleringer. Ellers risikerer vi at fangsten i Vesterisen vil stanse på grunn av overbeskatning av selbestanden. Dette syn ble helt ut støttet av selfangstnæringens talsmenn. Hovedprinsippene i en rasjonell fangstregulering er etter våre sakkyndiges skjønn å få fastsatt en begynnelsesdato og en avslutningsdato for fangsten og å få fredet gammelselen i størst mulig utstrekning.

De sovjetiske myndigheter gikk i år med på å stanse fangsten i Vesterisen samtidig med oss, d.v.s. 5. mai. Vi må imidlertid være forberedt på at vi i fremtiden må gå med på tilsvarende bestemmelser for Østisen – det er altså Kvitsjøområdet og oppover til Novaja Zemlja, og mellom Novaja Zemlja og Svalbard. Hvis vi må gå med på tilsvarende tidsbegrensning i Østisen, vil det – selv om det biologisk sett er både rasjonelt og ønskelig – i praksis bety sterk tilbakegang for den norske selfangst i Østisen, dersom vi ikke får anledning til å gjøre bruk av Kvitsjøkonsesjonen i tiden fremover. I Østisen kan det nemlig utenfor konsesjonsområdet fanges bare gammelsel, og hvis avslutningsdatoen for denne fangsten blir 5. mai, blir det bare anledning for skutene til å ta én fangsttur østerut. Nødvendigheten av fangstreguleringer er imidlertid så stor for å få sikret næringens fremtid i Vesterisen, at man fra norsk side er rede til å se i øynene at det kan tenkes at det ikke lenger blir mulig å drive lønnsom fangst i Østisen.

På dette møtet i oktober var det enighet om at man fra norsk side nå bør si seg rede til å forhandle med Sovjet-Samveldet ikke bare om Kvitsjøkonsesjonen, men om selfangstproblemer – altså et videre forhandlingstema. Forhandlingene ville da i første rekke ta sikte på å komme frem til en avtale om fredningsbestemmelser. Under slike forhandlinger måtte man forsøke å berge mest mulig av de rettigheter vi har ifølge konsesjonskontrakten. På sakkyndig hold er man imidlertid tilbøyelig til å anta at den reelle verdi av konsesjonen ikke er særlig stor, siden vi ikke har kunnet bruke den helt siden krigen sluttet, og også på grunn av andre forhold. Siden det vitenskapelige samarbeid i paritetskommisjonen ble avbrutt i 1930, har vi riktignok ingen oversikt over hvor stor selbestanden er eller hvor sterkt den blir beskattet hvert år. Men allerede den omstendighet at sovjetiske selfangere nå er aktive også i Vesterisen kan være en indikasjon på riktigheten av de sovjetiske påstander om at Kvitsjøfeltet allerede er overbeskattet. Jeg vil også nevne at selen i de siste årene før krigen for en stor del kastet sine unger så langt inne i Kvitsjøen at de kom utenfor det norske konsesjonsområde.

Hambro: Var det tilsiktet?

Utenriksminister Lange: Jeg vet ikke om indoktrineringen også hadde nådd selen.

Det var enighet på dette møtet i oktober om at eventuelle sovjetiske forsøk på å trekke fiskerispørsmål inn i forhandlingene om selfangstproblemer, burde avvises. Regjeringen slutter seg til det.

Fiskeridirektøren ga på møtet uttrykk for at vi burde om mulig ha fått i stand en avtale med Sovjet-Samveldet om fredningsbestemmelser og andre spørsmål innen selfangstflåten går ut i mars 1957. Det er derfor vi tar opp saken nå. Hvis der er tilslutning i komiteen til at man tar opp slike forhandlinger om selfangstproblemer og derunder bringer inn spørsmålet om hva man ennå kan få ut av Kvitsjøkontrakten, var det tanken å ta kontakt med de sovjetiske myndigheter så fort som mulig.

Hambro: Får jeg lov til å spørre: Har man noen oppgave over antallet av sel som man fra norsk side har tatt i Østerisen? Om den russiske fangst vet man, så vidt jeg forsto utenriksministeren, ikke noe nevneverdig. Men den største selfangst foregår vel nu fra Canada, og er altså langt vest for de områder det her er tale om.

Utenriksminister Lange: Hvor det gjelder fangsten i Østisen, kan jeg kanskje få lov å referere noen talloppgaver. Jeg skal referere antallet individer fanget i årene fra og med 1926, da konsesjonskontrakten ble inngått, og man vil finne at det svinger meget sterkt fra år til år.

I 1926 var tallet ca. 226 500. Neste år var det 175 000. I 1928 var det 229 000, og der er det spesifisert at av det var 183 500 innenfor konsesjonsområdet og 45 500 utenfor. Så går det i 1929 helt ned til et totaltall på 88 000, hvorav 67 500 i konsesjonsområdet og 20 500 utenfor. Så springer det opp neste år til 146 000 med en noenlunde tilsvarende fordeling – jeg skal ikke trette med alle tallene. Det går ned i 1931 til 105 000, springer opp i 1932 til 177 000, holder seg i 1933 relativt høyt med 147 000, men går deretter nedover. Det går ikke helt jevnt nedover, men tallene er følgende: For årene 1934 – 1939: 62 000, 45 000, 38 000, 13 000, 48 000, 33 000, hvorav innenfor konsesjonsområdet henholdsvis 58 000, 42 000, 37 000, 12 500, 47 000, 33 000. Man har altså hovedtyngden innenfor konsesjonsområdet, meget små tall utenfor konsesjonsområdet. Det var i årene frem til krigen.

Hambro: Får jeg lov til å spørre om man har hatt noen kontakt med kanadiske myndigheter eller amerikanske myndigheter om selfangsten fra Canada?

Utenriksminister Lange: Vi har hittil ikke vært i kontakt med De Forente Staters myndigheter i denne forbindelse. Hvor det gjelder Canada, har vi en avtale om felles begynnelses- og sluttdato for selfangsten.

Formannen: Hvor langt nordover eller nordvestover fra Novaja Zemlja går det av russerne hevdede konsesjonsområde i Østerisen? Når jeg spør, er det fordi jeg så av den statistiske oppstilling som utenriksministeren hadde, at det var null i konsesjonsområdet siste år.

Utenriksminister Lange: Konsesjonsområdet går langs alle kystene fra Fiskerhalvøya inn i Kvitsjøen et stykke, og videre langs alle kystene opp langs vestkysten av Novaja Zemlja.

Formannen: Men kommer man vest for Svalbard, er det Vesterisen?

Utenriksminister Lange: Nettopp.

Hambro: Jeg har ingen innvending mot det som er fremholdt av utenriksministeren. Men jeg skulle antyde at det ville være en vinning å få noe mer kontakt med Canada om det alminnelige spørsmål om fredning eller bevaring av bestanden. Der er vel liten tvil om at det er riktig at den har vært beskattet for sterkt i Kvitsjøen – det er jo en grusom fangst – og den var i mange år for sterkt beskattet utenfor Grønlands kyst også. Den største hvalfanger i Canada nu er Lars Christensens Canadian Enterprises, som driver med i hvert fall meget over 100 000 sel pr. år og har skuter gående på alle de landene. Jeg synes det ville være en vinning om man fikk noe kontakt med de kanadiske myndigheter, ikke bare om en felles tidsbegrensning, men eventuelt også andre beskyttelsesregler for selbestanden, så det ikke går med den som det gikk hvalen.

Utenriksminister Lange: Får jeg lov å svare på det, at jeg har ikke noe imot at vi tar opp med Selfangstrådet bl.a. det spørsmålet som hr. Hambro reiste. Men det har ingen direkte sammenheng med dette problem, for det er en annen stamme kanadierne jager og fangster på enn denne i Østerisen og Vesterisen.

Formannen: Det var det jeg ville spørre om: Den sel som finnes i Østerisen, har vel ikke noe med Grønlandsselen å gjøre? Eller er der noen sammenheng?

Utenriksminister Lange: I hovedsaken er det to adskilte stammer i Østisen og i Vesterisen, men man kan ikke utelukke en viss forbindelse, en viss flytning.

Nybø: Det spørsmålet som berøres her, er jo meget aktuelt for selfangerne fra Nord-Norge – særlig da Tromsø – og fra Sunnmøre. Det har da også, så vidt jeg forstår, gjentatte ganger vært tenkt på at en skulle se om Kvitsjøkonsesjonen og leidebrevene igjen kunne komme i anvendelse. Jeg tror det ville være av den aller største betydning for nettopp disse distriktene om en kunne komme fram til en ordning, slik at de igjen fikk utnytte de gamle felter i Kvitsjøen.

Når det gjelder Vesterisen, har det vært foruroligende at sovjetiske selfangere har dukket opp der borte. Det er et problem som er særlig vanskelig der. De sovjetiske selfangere har, så vidt en skjønner, ikke vært undergitt den samme bestemmelse om begynnelsesdato som de norske skip, for når de norske selfangerne har kommet dit bort, har det sett ut som om de sovjetiske har vært i fangst allerede på et tidligere tidspunkt. Det å kunne få en felles begynnelsesdato i hvert fall, ville være meget ønskelig, så vidt jeg kan skjønne.

Med hensyn til Newfoundland er jo det et felt som ligger på en ganske annen kant. Jeg tror ikke at fangsten i Vesterisen har noe med fangsten på Newfoundland å gjøre, der hvor kanadierne vesentlig fangster.

Hambro: Nei, om forladelse, de fangster på vestsiden av Grønland. Hele deres store fangst er fra og med Baffins land opp mot Axel Heibergs land og der oppe. Det var den gamle fangst fra Canada som var på Newfoundland.

Nybø: Jeg skal ikke innvende noe mot det, men de største av de norske selfangstskutene går i hvert fall nå til Newfoundland og fangster der borte, fordi det har vist seg mer lukrativt. Vi hadde jo fangstskuter som kom tilbake derfra i år med over 30 000 dyr.

I hvert fall ser jeg det slik at den linjen som har vært trukket opp for forhandlinger her, må kunne være farbar, og hvis man noenlunde snart kunne komme fram til en kontakt om disse tingene, tror jeg det ville være bra.

Formannen: Forlanger flere ordet? – Da takker jeg utenriksministeren for redegjørelsen i denne sak.

Nu ber utenriksministeren om en halv times pause for sitt vedkommende, det vil altså si til kl. 11.30.

Man tok deretter en halv times pause.

Forhandlingene fortsatte kl. 11.30.

Utenriksminister Lange: Med foranledning i den annen leder i Morgenbladet i dag, som nærmest oppfordrer til pipekonsert hvis noen nordmann viser seg i den sovjetiske ambassade, vil jeg gjerne få meddele at Regjeringen har drøftet spørsmålet om noen offisiell representasjon og er blitt stående ved at etter som vi ikke har brutt og ikke har til hensikt å bryte den diplomatiske forbindelse, bør det protokollært nødvendige minimum gjøres i den form at av offentlige myndigheter møter bare utenriksministeren og protokollsjeften fra Utenriksdepartementet, og jeg kommer i dag til å trosse pipekonserten og reise på en ganske kort protokollær visitt til sovjet-ambassaden.

Hambro: Jeg er ganske enig med utenriksministeren. Vi har også i presidentskapet vært bekymret over de, endogså for Morgenbladet, usedvanlig tåpelige meldinger som har stått i forbindelse med den festen derute. Det er jo nedslående at det er så liten omtanke hos dem som skriver. Noe annet kan vi ikke si om det. Der er ingen i presidentskapet selvfølgelig, som ikke er enig i at utenriksministeren og protokollsjeften går der.

Oscar Torp: Jeg slutter meg til det. Vi snakket om saken i går også. Men jeg vil nok gjerne si og understreke at det er jo nærmest oppfordring til straffbar

handling, det som sto i Morgenbladet. Det er meget nedslående at vi skal tape hodet og at avisene skal gå i spissen.

Harald Torp: Det kunne kanskje være på sin plass å sitere den angjeldende lederen?

Johan Wiik: Jeg vil si at jeg er helt enig i det som hr. Oscar Torp har sagt at det er en indirekte oppfordring til straffbar handling, det som sto i Morgenbladet i dag, og Justisdepartementet burde gjøres oppmerksom på artikkelen.

Harald Torp: Jeg skal bare få lese siste avsnitt av den lederen:

«Under disse forhold hører ingen nordmenn hjemme i Drammensveien 74 i ettermiddag. Derimot er det sikkert mange mennesker som har lyst til å begi seg dit ut ved 16-tiden for å se om det virkelig er noen som svikter.»

Formannen: Vi tar dette til etterretning, og jeg gir utenriksministeren ordet til sin redegjørelse under sak nr. 1 på kartet, *den kommende generalforsamling i de Forente Nasjoner*.

Utenriksminister Lange: Det er noen enkelte spørsmål som har den politiske karakter og rekkevidde at jeg tror det er riktig å omtale her den holdning som Regjeringen vil foreslå at vår delegasjon inntar. Det gjelder først *nedrustningsspørsmålet*, hvor det er tanken at jeg skal ta ordet i generaldebatten for, for det første, å understreke vår interesse for saken og vårt ønske om at det må kunne gjøres fortgang, men hvor jeg dessverre også må si litt om den uro som gjør seg gjeldende i den norske offentlighet i sammenheng med de målingsresultater som vi har her i landet etter de serier med atombombeforsøk som har foregått i vår nærhet. Vi har vært inne på om jeg allerede i generaldebatten skulle antyde noe norsk initiativ i retning av et forslag om at man setter opp som et særproblem i spørsmålet om en avtale om stans i eksperimentene med de store kjernefysiske våpen. Det er imidlertid en sak som i så intim grad berører våre hovedallierte innenfor Atlanterhavspakten at Regjeringen har funnet det riktig at vi, før jeg annonserer noe særlig norsk initiativ, tar oss den nødvendige tid til rådslagninger om det spørsmålet innenfor Atlanterhavspaktens råd, sådan at jeg holder meg til nokså alminnelige vendinger og nærmest gir uttrykk for uroen her i landet i mitt innlegg i generaldebatten, og at vi så kommer tilbake til spørsmålet om et konkret initiativ eller tilslutning til et initiativ som måtte komme fra annet hold, når saken kommer til realitetsbehandling i den politiske komite. Det vil etter planene som de nå foreligger, først være etter jul.

Hvor det gjelder selve nedrustningsspørsmålet, er vi tilbøyelig til å mene at jeg i et innlegg i generaldebatten allerede, og senere vår representant i første politiske komite, som får med saken siden, burde gi uttrykk for at vi gir vår tilslutning til den fransk-britiske plan slik den nå er fremlagt, som forutsetter en nedrustning i tre stadier, men at jeg kun gir uttrykk for at vi mener det bør alvorlig

overveies om man ikke nå burde kunne gå til eller forsøke å få til en avtale om det første stadium som i det vesentlige er å sette en stans på et litt lavere nivå enn det man har i dag, uten å avvente enighet om de senere stadier, idet vi har ment at hvis man oppnår enighet om å gjøre den første begynnelse, kunne det kanskje ha en gunstig psykologisk virkning. Dette har vi vært inne på, men det tror jeg ikke jeg vil gjøre under generaldebatten, det måtte i tilfelle gjøres i komiteen, at vi, etter å ha tatt det opp underhånden med våre nærmeste venner, hvis det var noen tilslutning å få, reiste spørsmålet om man ikke kunne godta det sovjetiske forslag – den såkalte Bulganin-planen – om grupper av observatører på strategisk viktige punkter, uten å koble det uløselig sammen med den såkalte «Eisenhower-plan» om luftovervåking, fordi man kan anføre meget gode argumenter for at det også for oss vil ligge en viss grad av betryggelse i at man hadde anledning til å iaktta gjennom slike internasjonale grupper i viktige kommunikasjonssentra – strategisk viktige punkter – om der skjer endringer i den annen parts militære disposisjoner. Og vi kan ikke, så vidt jeg kan forstå, ha noen avgjørende innvending mot at *de* skulle få anledning til det tilsvarende på vår side. Men det vil ikke bli tatt opp med mindre vi gjennom underhånds-kontakter har fått visshet for at vi også har støtte for det blant våre venner.

Dette var nedrustningsspørsmålet, men kanskje vi kunne ta hvert spørsmål for seg.

Borgen: Det var litt til det utenriksministeren nevnte om spørsmålet om atomstrålingen. Jeg er selvsagt helt enig i at det vies oppmerksomhet, og det er jo en kurant utvei at den diskuteres med Atlanterhavspakts-medlemmene, og da måtte man få noe mer tid på seg. Men det jeg ville sette fingeren på, var, at når det gjelder selve realiteten, er det etter det jeg har kunnet få tak i, svært delte meninger om faregraden. Det vi har lest og hørt her hjemme, er så vidt motstridende, at jeg ikke tror der er noe sikkert grunnlag reelt å holde seg til, og jeg vil be om at det før noe blir gjort, blir satt i verk en undersøkelse slik at man altså kan få samlet det materiale som nå er tilgjengelig for å vurdere på noe bredere grunnlag de faremomenter som måtte være til stede, slik at man har det på rene før man i tilfelle reiser saken.

Røiseland: Eg vil berre seia at eg er nøgd med den stode som utanriksministeren har teki til spørsmålet om eksperimentering med atombomber. Det er vel nokså naturleg at vi samrårer oss på førehand med våre allierte i NATO. På den andre sida vil eg nok ha sagt at vi bør ikkje vera for passive endå om Eisenhower er imot at ein sluttar med desse prøvene. Eit vilkår for at ein i det heile kan få nokon avtale, og i det heile kan gå med på å slutta med atombombepøver, må sjølvsagt vera at ein kan registrera atomsprengingar over heile jorda; det har vel dei fleste vore samde om at ein kunne, men no er det kome innvendingar. Dersom ein kunne få vedteki noko liknande som Bulganin-planen om at det blir høve til å ha observatørar i andre land på viktige strategiske punkt, måtte ein kunna løysa det spørsmålet i alle tilfelle. I det heile er dette eit så viktig spørsmål at ein må ikkje lata

det falla, og eg er også glad for at utanriksministeren vil reisa det. Men den passive stode Eisenhower tek, bør som sagt ikkje bremsa for mykje på oss.

Kjøs: Utenriksministeren nevnte at man burde prøve å oppnå enighet om å gjennomføre første trin av nedrustningen, altså en stans på et noe lavere nivå enn det vi har i dag. Slik forsto jeg det.

Utenriksminister Lange: Bare for stormaktene vil *det* bety noe. For de mange mindre land vil grensen være *over* det de har i dag.

Kjøs: Jeg har ikke noe imot at man gjør en slik anstrengelse, under den forutsetning som utenriksministeren nevnte, at det skal være overveiende støtte for det blant våre vest-allierte, og der legger jeg da en meget stor vekt på hva De Forente Stater mener om det spørsmålet. For en begrenset kontroll ved observatørgrupper på strategisk viktige punkter kan nok ha sin betydning, men den er ikke helt fyldestgjørende. Derimot vil den plan som Eisenhower har lansert om en kontroll fra fly, ha meget stor betydning – ikke bare fordi man da kan følge meget nøye med i det som foregår, men det ville være av overordentlig stor betydning fordi intet overraskende angrep kunne settes i gang, og det er nettopp det som opptar NATO's kommandomyndigheter allermest, dette med det overraskende angrep. Derfor ligger det en spesiell betydning i Eisenhowers plan, som man ikke får ved observatørgrupper på strategisk viktige punkter. Men under den forutsetning som utenriksministeren har uttalt, finner jeg at det må være riktig å forsøke den fremgangsmåte.

Hambro: Jeg er enig i det utenriksministeren anførte. Jeg vil si at det er naturligvis videnskapelig riktig hva hr. Borgen fremholdt om strålingen.

Borgen: Ja, det vet man ikke noe om.

Hambro: Jo, det er riktig at man ikke vet noe om det. – Men jeg vil gjerne føye til at det er jo for sent å begynne med sikkerhetsforanstaltninger hvis det er utbrutt skjebnesvangre skadevirkninger av strålingen, så jeg synes det er riktig og viktig at man begynner slike undersøkelser.

Jeg er helt enig med hr. Kjøs i at Eisenhowers plan naturligvis er langt å foretrekke for Bulganins, men der må vi jo overlate til utenriksministerens skjønn hvorvidt det er hensiktsmessig å foreslå det nestbeste, hvis man ikke kan få det beste. Det er jo ingen som vet hvilken holdning Eisenhower vil innta når presidentvalget er over.

Utenriksminister Lange: Det er over. Han er gjenvalgt.

Hambro: Han er gjenvalgt. Men man bør jo benytte anledningen mens Dulles er under operasjon på et sykehus – jeg håper det vil vare meget lenge – fordi man da muligens kunne få gjort litt fortgang.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil bare peke på én ting. Når man nå tar strålingen opp til undersøkelse, går jeg ut fra at det også vil omfatte strålingene og skadevirkningene under produksjon for fredelige formål. Forholdet når det gjelder våpen, er selvfølgelig veldig dramatisk og påkaller folks oppmerksomhet, men den mulighet for forgiftning som foreligger ved den alminnelige fredelige atomspaltning, er et viktig og vanskelig problem. Bare tenk på den vanskelighet man får med å anbringe avfallet, og hele det kompleks av problemer som der er! Jeg går ut fra at det også innbefattes i denne undersøkelse.

Utenriksminister Lange: Den undersøkelse som hr. Borgen etterlyste, pågår. Alle våre målingsresultater er og blir kontinuerlig innmeldt til den strålingskomite som ble oppnevnt etter vedtak på forrige Generalforsamling. Der blir våre resultater undergitt den mest omhyggelige vitenskapelige prøvning.

Dessuten har vi allerede i vår, etter en tidligere serie med resultater som viste i hvert fall sterk stigning, hatt herover eksperter fra De Forente Staters Atomenergikommisjon som har gått gjennom våre målingsmetoder og våre målingsresultater sammen med våre egne fagfolk, og som er kommet til de samme resultater som de. – Det gjelder ikke den siste serien. Der har vi enda ikke rukket en sådan kontroll fra andre enn de norske eksperter, men den er altså innmeldt og er under bearbeiding av strålingskomiteen. Strålingskomiteens oppgave er å undersøke strålingsfaren fra alle kilder.

Jeg vil bare ha tilføydd at selv om det er så at det er strid blant de lærde, selv om det er så at man ikke vet med sikkerhet hvor stor faren er, så er det bare det at det er mulighet for alvorlige langsiktige genetiske skadevirkninger, motiv til å arbeide for en avtale om å få slutt på de ikke nødvendige forsøk, og så vidt jeg forstår, skulle ikke forsøkene med de store våpen være nødvendige i dag.

Borgen: Jeg kan frafalle ordet etter utenriksministerens siste uttalelse.

Formannen: Jeg vil selvfølgelig ikke legge noe bånd på komiteens forhandlinger, men jeg vil for ordens skyld gjøre oppmerksom på at det skal være møte i arbeidsordningskomiteen kl. 12, og at en del av komiteens medlemmer da må forlate møtet.

Jeg betrakter dette spørsmål som utdiskutert og gir ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Lange: Jeg skal bare ganske kort nevne at etter indisk tiltak er det foreslått satt opp på dagsordenen for Generalforsamlingen The Question of Antarctica, det antarktiske problem. Den indiske delegasjon har på forhånd forsikret at den akter ikke å reise noe suverenitetsspørsmål om Antarktis. Det

problem India er opptatt av, er faren for at Antarktis skal bli et kjempemessig atombombep prøvefelt, og det vil reise de problemer som melder seg i den sammenheng.

Vi har som forhåndsreaksjon sagt at vi synes ikke det er opportunt å ta opp det problem nå. Vi tror at det ikke der foreligger noen akutt fare, og at det spørsmål må løses i sammenheng med en generell avtale. Men om saken blir satt på dagsordenen mot vår og de andre nordiske lands stemmer, er det altså dette den inneholder.

Hvor det gjelder Cyperspørsmålet, er situasjonen der forandret i forhold til hva den var i fjor. I fjor og i forfjor stemte vi mot at saken skulle settes på dagsordenen. I år foreligger det ved siden av det greske forslag om anvendelse av selvbestemmelsesprinsippet for Cypers befolkning, fra britisk side forslag om et punkt på dagsordenen som heter «Støtte fra Hellas av terrorvirksomhet på Cypen». Det betyr at under enhver omstendighet kommer saken på dagsordenen. Storbritannias hensikt med å fremsette sitt forslag er å unngå den realitetsdebatt som uvegerlig kommer, hvis det blir strid om hvorvidt saken skal på dagsordenen eller ikke, og få den realitetsdebatt som eventuelt måtte komme, utsatt lengst mulig. Bakgrunnen for det er at det er forhandlingskontakt mellom den greske, den tyrkiske og den britiske regjering, og de siste meldinger går ut på at det er godt håp om at i løpet av Generalforsamlingen, og før det blir nødvendig å ta saken opp til realitetsbehandling, vil det være oppnådd enighet om en kompromissløsning.

Under de omstendigheter bør den norske delegasjon, etter Regjeringens mening, stemme for begge dagsordenforslagene uten noen stemmeforklaring i det hele tatt – for å bidra til at det ikke blir debatt på det tidspunkt.

Formannen: Vi kan vel ta disse to spørsmål under ett. Forlanger noen ordet til spørsmålet om forhandlinger angående Antarktis eller spørsmålet om Cypen?

Hambro: Jeg er ganske enig i at det er helt overflødig å ta dette Antarktis-spørsmålet opp nu, og jeg har ingen bemerkning å gjøre til spørsmålet om Cypen. Jeg synes at det som er viktig, det er, hvis det blir noen debatt, at man tar avstand fra alle terrorhandlinger som øves, og minner om den ikke ratifiserte avtale mot terrorhandlinger av 1937.

Formannen: Hvor var den avtalen inngått – i Folkeforbundet?

Hambro: Det var alle de tilstedeværende stater som undertegnet den internasjonale avtale mot terrorhandlinger og om en internasjonal domstol til å pådømme de saker. Men noen måneder etter at de noen-og-tredve stater hadde undertegnet med forbehold om ratifikasjon, proklamerte Tyskland en åpen terrorpolitikk, og da ble det så lite, det som de individuelle terrorister gjorde. Men der er et veldig materiale.

Formannen: Jeg tør da kanskje betrakte disse to spørsmål som behandlet, og ber utenriksministeren gå videre.

Utenriksminister Lange: Det siste spørsmål jeg tror det er nødvendig å nevne her, er Algerie-spørsmålet. Der foreligger det et forslag fra en gruppe arabisk-asiatiske land – hvor India ikke er med – og *det* er det verdt å legge merke til – om å sette saken på dagsordenen. Vi stemte i fjor mot, dels fordi vi mente at det kunne være tvil om forsamlingen hadde rett til å drøfte saken så lenge Algerie folkerettslig sett er en del av selve Frankrike, men vesentlig fordi vi mente at en debatt i forsamlingen ikke kunne bringe noen løsning av vanskelighetene der nede.

I mellomtiden har altså situasjonen for så vidt forverret seg som det pågår en virkelig stor militæroperasjon for å få slutt på terrorhandlinger. Ved siden av denne pasifiseringsaksjonen, som for øyeblikket binder det vesentlige av Frankrikes militære styrker, pågår det et arbeid for å legge fram en politisk reformplan for Algerie. Det har vel på grunn av de andre begivenheter i de siste halvannen ukene unngått de fleste at statsminister Mollet den 29. oktober avga en erklæring om at Frankrike ville garantere alle borgere i Algerie absolutt like rettigheter. Han bekreftet den tidligere beslutning om at det skal holdes frie valg til et kollegium – altså ikke to adskilte kollegier, men ett samlet kollegium – med like stemmerett for alle, slik at algierske deputerte til nasjonalforsamlingen skal kunne representere samtlige borgere i området. Videre bekreftet han at etter valgene skal det utarbeides en ny grunnlov for Algerie og opprettes institusjoner som er representative for de særlige algierske forhold på basis av en fri drøfting med representanter for Algeries innbyggere. Når våpenstillstand mellom opprørerne og de franske myndigheter er et faktum, skal det foretas en fri og mest mulig omfattende konsultasjon for å fastlegge rammen for den nye grunnlov. Denne lov vil med den franske republikk som voldgiftsinstans sikre de algierske folkegruppers sameksistens og samarbeid.

Det er altså nå lagt fram en politisk plan for løsning av Algerie-spørsmålet.

Min vurdering er at den tvil vi i fjor hadde om forsamlingens adgang etter charterets bestemmelser til å behandle spørsmålet, består uforandret. Jeg er videre av den mening at med mindre det skjer en helt uventet vending til det verre, tilsier også politiske hensyn at man unngår en debatt, og at det derfor vil være riktig, med det forbehold jeg nettopp tok, at vi stemmer mot at saken kommer på dagsordenen. Vi hadde dette oppe til drøfting i Reykjavik, hvor samtlige de deltakende land, også Finnland, var enige i dette standpunkt. Jeg har nettopp fått bekreftet at i den svenske instruks heter det at man skal motsette seg at saken føres på dagsordenen med mindre en alminnelig skjerpelse av situasjonen i Algerie skulle foreligge. Det vil da bli et felles – i ethvert fall felles skandinavisk – standpunkt, og etter det jeg har forstått av det som ble sagt i Reykjavik, vil det også bli et finsk, men muligens ikke et islandsk, standpunkt.

Da tror jeg ikke jeg behøver å oppholde komiteen, for de andre spørsmål er ikke av den rekkevidde at vi behøver å drøfte dem nå.

Formannen: Et spørsmål før herrene går, angående dette besøk i Sovjetambassaden. Hvis det skulle bli noe offentlig om dette, går jeg ut fra at det ikke er i den grad hemmelig at ikke komiteens reaksjon på dette spørsmål, at den slutter opp om utenriksministeren, kan nevnes, hvis jeg skulle bli tvunget til å uttale meg etter at noe er kommet opp om det.

Hambro: Jeg kan ikke skjønne at komiteen som sådan har den fjerneste oppfordring til det. Det er jo innbydelser til de forskjellige, og det skulle bare mangle at komiteen tok et standpunkt til om utenriksministeren går i en mottagelse, eller ikke – det være seg i Sovjetambassaden eller hos den tyske minister eller hos fanden og hans oldemor.

Formannen: Hvis vi unntar fanden og hans oldemor, er jo dette et spørsmål hvor vår regjering som sådan opptrer og har tatt en bestemmelse som utenriksministeren har funnet av den viktighet at han har referert den her i utenrikskomiteen. Derfor ville jeg gjerne høre møtets reaksjon på det spørsmålet jeg nevnte. – Mener hr. Hambro at jeg ikke skal uttale meg om jeg blir provosert til det? Jeg mener ikke på forhånd, jeg mener etter at spørsmålet er kommet opp.

Hambro: Ja vel.

Formannen: Jeg kan si at jeg personlig er ganske enig. Noe om det bør jeg altså ikke si.

Møtet hevet kl. 12.